

«Російський гамбіт» зі зміни існуючого світового порядку

Ерік Фагергрєн

Штаб Європейського командування ЗС США, <https://www.eucm.mil/>

Анотація: Після розпаду Радянського Союзу Росія кілька разів змінювала свою Стратегію національної безпеки (СНБ), щоб зміцнити свої позиції у світі. Спочатку мета СНБ полягала в тому, щоб сформувати надихаючі зовнішньополітичні цілі та амбіції Кремля. У 2021 році президент Путін дійшов думки, що Росія здатна змінити статус Кремля у світі, і вирішив діяти. Окрім публікації СНБ у 2021 році, президент Путін також написав власний історичний есей про Росію та Україну. Стаття президента Путіна озброїла Кремль наративом для забезпечення народної підтримки всередині країни та виправдання дій Росії проти України за кордоном. Кінцева мета СНБ – відновити світовий порядок часів Холодної війни. Президент Путін використовує Україну, щоб посилити позиції Росії у світі, водночас намагаючись дискредитувати Євроатлантичний порядок, заснований на правилах.

Ключові слова: Росія, Україна, світовий порядок, велика держава, президент Путін, Донбас, Крим, НАТО, Стратегія національної безпеки, спеціальна військова операція, історична єдність росіян та українців.

Вступ

*Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
... В ріднім краю панувати не дамо нікому;
... Ще у нашої України доленька наспіє.
Душу, тіло ми положим за нашу свободу.*

*І покажем, що ми, браття, козацького роду.*¹

Цей вірш, який пізніше став національним гімном України, написав у XIX столітті етнограф Павло Чубинський. У тому ж 1862 році, в якому він опублікував цього вірша, російська влада заарештувала Чубинського за звинуваченням в участі в українському національному русі². Українська національна ідентичність сторіччями була предметом суперечок. У 1920-х роках більшовики ініціювали в радянських республіках політику вкорінення, спрямовану на розвиток місцевої культури, освіти та мови. В Україні ця політика вкорінення дістала назву "українізації"³. Згодом Йосип Сталін почав побоюватися, що українізація може призвести до формування національної ідентичності, внаслідок чого Україна зажадає незалежності від Радянського Союзу. 11 серпня 1932 року Сталін писав: "Найголовніше зараз Україна. Справи в Україні дуже кепські... Якщо не візьмемося тепер же за виправлення становища в Україні, Україну можемо втратити"⁴. Сталін вирішив покінчити з українізацією двома шляхами: колективізація сільського господарства та ліквідація автономних українських інститутів (як то Української православної церкви та Української комуністичної партії)⁵. Результат руйнівних зусиль Сталіна, корті поклали край українізації, сьогодні відомий, як Голодомор.

Зараз Україна знову стала «найголовнішим» для Російської Федерації, і Кремль може випустити Україну зі сфери свого впливу. У липні 2021 року в Російській Федерації вийшли два важливі документи, які розкривають погляди президента Путіна і стратегію Росії зі збереження впливу на Україну та протидії заснованій на правилах Західній системі. Перший документ вийшов 2 липня 2021 року. Це Стратегія національної безпеки (СНБ) Російської Федерації⁶. Другий документ, що дає розуміння ролі України у стратегії Росії – стаття президента Путіна, опублікована 12 липня 2021 року, під назвою «Про історичну єдність росіян та українців»⁷. Розуміння послідовних змін у формулюваннях СНБ та втілення погляду президента Путіна на історію Росії

¹ Із вірша, покладеного в основу Національного гімну України, https://uk.wikipedia.org/wiki/Гімн_України.

² Ivan Katchanovski, Zenon E. Kohut, Bohdan Y. Nebesio, Myroslav Yurkevich, *Historical Dictionary of Ukraine*, 2nd ed. (Lanham: Scarecrow Press, 2013), https://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirnyk_statei/Historical_Dictionary_of_Ukraine_anhl.pdf.

³ Serhy Yekelchuk, *The Conflict in Ukraine: What Everyone Needs to Know* (Oxford: Oxford University Press, September 2015).

⁴ Kateryna Bondar, "The Ukrainian Famine of 1932-1933: Legal Case for Genocide," *Ukrainian Quarterly* 75, no. 3 (2019): 13-19.

⁵ Katchanovski, Kohut, Nebesio, Yurkevich, *Historical Dictionary of Ukraine*.

⁶ Президент России, Указ Президента Российской Федерации от 02.07.2021 г. № 400 "О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации", <http://www.kremlin.ru/acts/bank/47046>.

⁷ Владимир Путин, "Об историческом единстве русских и украинцев," *Официальные сетевые ресурсы Президента России*, 12 июля 2021, <http://kremlin.ru/events/president/news/66181>.

та України у цій стратегії є важливим для аналізу нинішніх цілей Росії в Україні.

Президент Путін в цілому виклав свої наміри, виступаючи на відкритті щорічного засідання Валдайського клубу в жовтні 2021 року. Почав він з думки про те, що настав час змін – пора переглянути світовий порядок, встановлений Заходом після розпаду Радянського Союзу⁸. Він заявив: "Спроба зробити це [нинішній світовий порядок] після закінчення холодної війни на основі панування Заходу успіхом, як ми бачимо, не увінчалася. Нинішній стан світу – продукт якраз тієї самої невдачі, ми повинні винести з цього уроки"⁹. Щоб змінити нинішній світовий устрій, президент Путін використовує Україну на обґрунтування своєї позиції. За словами аналітика Лілії Шевцової, "Україна, таким чином, стала полем бою, на якому Кремль може боротися з Західною цивілізацією"¹⁰. Війна Росії в Україні – це спроба повернути собі статус великої держави у нинішньому світовому порядку, водночас дискредитує засновану на правилах Євроатлантичну систему. Спроби Росії досягти цієї мети за умов глобального суперництва пояснюються чотирма важливими чинниками. По-перше, СНБ визначає національні пріоритети Кремля та демонструє політичну і військову волю Росії захистити свої національні інтереси. По-друге, успіх Росії у поверненні та збереженні статусу великої держави залежить від виживання путінського режиму. По-третє, президент Путін використовує історичний наратив для протидії західному впливу та виправдання дій Кремля на "історичних російських землях". По-четверте, вибір Росією моменту для зміни нинішнього світового порядку пояснюється уявленнями президента Путіна про реальність.

Розвиток ситуації

Напруженість між Заходом та Росією досягла максимуму. Зібравши угруповання чисельністю понад 190 000 військовослужбовців, президент Путін наказав атакувати Україну, захопити головні міста та повалити український уряд. Загроза жорстких санкцій Заходу й дипломатичні переговори між Росією та США, Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) у середині січня 2022 року не зупинили напад Росії. Хоча санкції не запобігли російському вторгненню в Україну, не недавні дипломатичні зусилля Заходу стали причиною дій Росії в Україні. Щоб зрозуміти мотиви, вибір часу та кінцеві цілі Кремля, варто поглянути на світові події після розпаду Радянського Союзу з російських позицій.

⁸ Заседание дискуссионного клуба «Валдай», *Президент России*, 21 октября 2021, <http://kremlin.ru/events/president/news/66975>.

⁹ Заседание дискуссионного клуба «Валдай», октябрь 2021 г.

¹⁰ Lilia Shevtsova, "Russia's Ukraine Obsession," *Journal of Democracy* 31, no. 1 (January 2020): 138-147, <https://doi.org/10.1353/jod.2020.0011>.

Після розпаду СРСР Захід бачив у закінченні Холодної війни перемогу ліберальних демократичних цінностей. Росія ж, зі свого боку, бачила у закінченні Холодної війни можливість співпрацювати із Заходом на рівних у створенні нового світового порядку^{11,12}. Як сказав посол Росії в США Анатолій Антонов, "Романтичні ілюзії розвіялися, Сполучені Штати негайно почали будувати новий світовий порядок, відсунувши Росію на його задвірки"¹³. Після закінчення Холодної війни багато колишніх радянських республік прийняли західний ліберальний порядок, зробивши кроки, потрібні для того, щоб стати членами Європейського Союзу та вступити до НАТО. У свідомості російських керівників країна залишилась із відчуттям посягання на сферу її впливу на світовій арені, що постійно зменшується, географічно і політично. Посол Антонов пояснює: "Ми підійшли до моменту, коли нам нікуди відступати. Військове використання України країнами-членами НАТО становить екзистенційну загрозу для Росії"¹⁴. Привабливість ліберальної демократії Заходу та нездатність Росії запобігти союзу колишніх радянських республік із Заходом спонукали Росію активно протидіяти подальшій західній експансії. Росія почала з Грузії у 2008 році та України у 2014 році.

Нинішня військова операція Росії в Україні дала несподівані результати. До вторгнення Росії до України у лютому 2022 році Збройні сили України воювали з підтримуваними Росією сепаратистами на кордонах самопроголошених Донецької та Луганської «народних республік» з 2014 року. Вісім років військового протистояння не принесли помітних результатів, угоди про припинення вогню порушувалися щодня¹⁵. Що стосується Кримського півострова, анексованого Росією у 2014 році, то президент Путін дав ясно зрозуміти, що поступок не буде. Конфлікт в Україні відрізняє від російських авантур в інших затяжних конфліктах – у грузинських Абхазії та Південній Осетії, молдавському Придністров'ї, Нагірному Карабаху – реакція України. Бойові дії на Донбасі та анексія Криму ще більше відштовхнули населення України від Кремля та наблизили його до Заходу.

Російське вторгнення показало рішучість України зберегти свій суверенітет, оскільки світ побачив готовність українського народу захистити свою батьківщину. Президент Путін сприйняв розворот України зі Сходу на Захід як особисту образу, яка суперечить його поглядам на братерство та єдність українців і росіян¹⁶. Вихід України з-під впливу Кремля стався не за один день – він ішов роками. Помаранчева революція 2004 та Євромайдан 2014 років

¹¹ Roger E. Kanet, ed., *Routledge Handbook of Russian Security* (Abingdon, Oxon: Routledge, 2019).

¹² Anatoly Antonov, "An Existential Threat to Europe's Security Architecture?" *Foreign Policy*, December 30, 2021, <https://foreignpolicy.com/2021/12/30/russia-ukraine-nato-threat-security/>.

¹³ Antonov, "An Existential Threat to Europe's Security Architecture?"

¹⁴ Antonov, "An Existential Threat to Europe's Security Architecture?"

¹⁵ "Ukraine Watchlist," *BBC Monitoring*, February 28, 2022, accessed February 28, 2022.

¹⁶ Путин, "Об историческом единстве русских и украинцев".

стали двома ключовими подіями, які показали Кремлю перехід України з-під впливу Росії до західної, ліберально-демократичної системи влади. Роксами спостерігаючи за цими змінами в Україні, в інших колишніх радянських республіках і всередині країни, президент Путін націлив стратегію безпеки Росії на протидію зміні зовнішніх умов.

Стратегія національної безпеки Російської Федерації

Із закінченням Холодної війни Російська Федерація розробила безпекову стратегію, яка змінювалася при кожному керівникові, виходячи з його політичної волі та військових можливостей. Нинішня Стратегія національної безпеки РФ – це інструмент планування, що використовується для визначення національних інтересів і пріоритетів. Вона містить довгострокові цілі та завдання Російської Федерації з забезпечення національної безпеки та подальшого розвитку¹⁷. Її сенс відповідає концепції змалювати ідеальний образ, до якого Росія прагне. Крім того, вона визначає загальну безпекову політику Росії, разом з іншими федеральними документами, такими, як Військова доктрина, Концепція зовнішньої політики та Доктрина інформаційної безпеки¹⁸.

Якось форма стратегії національної безпеки Кремля існувала з суверенізації Російської Федерації на початку 1990-х років. Президент Медведєв підписав першу СНБ у 2009 році. До СНБ 2009 року керівним документом була Концепція національної безпеки Російської Федерації. З переходом від “концепції безпеки” до “стратегії безпеки” Кремль поставив вимірювані цілі, яких він міг досягти в задані терміни¹⁹. Професор Гельсінського університету д-р Катрі Пюнньоніємі провела порівняльний аналіз зміни концепцій стратегії безпеки Росії з 1990-х років до 2015 року. Д-р Пюнньоніємі стверджує: “У 1997 році Росія явно не мала політичних, економічних і військових ресурсів для реалізації своїх зовнішньополітичних амбіцій. Сьогодні ж [грудень 2015 року] Росія має і ресурси, і політичну волю, щоб захистити свою національну безпеку за допомогою військової сили”²⁰. Адаптація “стратегії безпеки” 2009 року сформувала цілісний підхід уряду із застосуванням жорсткої та м'якої сили, що охоплював, крім національної безпеки, підвищення добробуту громадян, економічне зростання, науку, нові технології, освіту, охорону

¹⁷ Президент России, “О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации”.

¹⁸ Sophia Dimitrakopoulou, Andrew Liaropoulos, “Russia’s National Security Strategy to 2020: A Great Power in the Making?” *Caucasian Review of International Affairs* 4, no. 1 (Winter 2010): 35-42, <http://cria-online.org/russias-national-security-strategy-to-2020-a-great-power-in-the-making/>.

¹⁹ Dimitrakopoulou, Liaropoulos, “Russia’s National Security Strategy to 2020.”

²⁰ Katri Pynnöniemi, “Russia’s National Security Strategy: Analysis of Conceptual Evolution,” *The Journal of Slavic Military Studies* 31 no. 2 (2018): 240-256, <https://doi.org/10.1080/13518046.2018.1451091>.

здоров'я, культуру та зміну клімату. СНБ оновлювалася відповідно до подій на момент публікації – Грузія, Крим, Донбас, розширення НАТО.

Крім світових подій, десятиліття 2008-2018 років позначилося зміною стратегічних можливостей та самооцінки Росії. Коли на саміті НАТО у 2008 році репортери запитали президента Путіна про бажання України вступити до НАТО, він відповів, що якщо Україну “приймуть до НАТО, [Україна] просто припинить існування”²¹. У СНБ 2009 року ця думка президента Путіна не врахована – на той час Кремль не мав політичної волі та військових засобів втілити слова президента Путіна у дії. Між стратегіями 2009 та 2015 років анексія Криму Росією та конфлікт у Донбасі призвели до серйозних змін геополітичного ландшафту, одночасно показавши світові політичну та військову волю Російської Федерації.

До 2018 року Росія знову показала свої політичні та військові можливості, застосувавши війська поза традиційною сферою свого впливу. Запрошений експерт Московського Центру Карнегі Тетяна Станова писала про зміну самооцінки Росії, що почалась у 2018 році: “Оп'янілий від військових успіхів Росії в Сирії, її унікальної ролі в Центральній Азії, зростання присутності в Африці і, перш за все, нещодавно розробленої «чудо-зброї», Путін перестав почуватися програвшим, але мав натомість відчуття людини, здатної йти в наступ”²². Стратегії безпеки 2009 та 2015 років встановлювали тимчасовий обрій 2020 року для виконання завдань, визначених президентськими указами. Мета цих завдань безпеки була сформульована, як “...організаційно та економічно сильна централізована країна, що має статус суверенної великої держави”²³. Вклавшись у терміни стратегій 2009 та 2015 років і вважаючи, що “сильна централізована країна” створена, Кремль змістив фокус СНБ 2021 року. Кінцева мета СНБ 2021 року – відновити “конкурентоспроможність і міжнародний престиж” Росії²⁴. Політична воля та здатність Росії захистити свою національну безпеку військовими засобами зросли та пронизують всю СНБ 2021 року. Ключ підходу Кремля до відновлення його престижу – у його здатності зберігати вплив на своє населення та населення колишніх радянських республік, які поки що не вступили до Європейського Союзу чи НАТО.

Зміна тону СНБ з плином часу відображає цілі стратегічних меседжів другого і третього плану для внутрішньої та міжнародної аудиторії про спроби

²¹ Ольга Алленова, Елена Гада, Владимир Новиков, “Блок НАТО разошелся на блок-пакеты”, *Коммерсантъ*, 7 апреля 2008, <https://www.kommersant.ru/doc/877224>.

²² Tatiana Stanovaya, “3 Things the World should Know about Putin: The Nature of Putin’s Russia Has Changed Drastically in the Last Few Years,” *Foreign Policy*, January 27, 2022, <https://foreignpolicy.com/2022/01/27/putin-russia-ukraine-crisis-invasion>.

²³ Kanet, ed., *Routledge Handbook of Russian Security*.

²⁴ Президент России, “О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации”.

Кремля змінити світовий порядок²⁵. СНБ 2009 року підтримує "... рівноправне та повноцінне стратегічне партнерство зі Сполученими Штатами Америки на основі збігу інтересів"²⁶. В СНБ Росії 2015 року США, Євросоюз і НАТО багато разів прямо згадані як суперники. В СНБ 2021 року двічі згадані США, один раз – НАТО, і жодного разу – ЄС. В СНБ 2021 року замість США, ЄС та НАТО використовується загальний термін "Захід", а також "недружні країни" та "недружні дії іноземних держав"²⁷. Крім того, більш дружній тон щодо США та їхніх союзників у СНБ 2021 року змінили недружні вислови на адресу Заходу. Джуліан Купер із Центру російських, євразійських та європейських досліджень каже: "Термінологія стала більш різкою, [...] США та їхні союзники прямо названі джерелом загрози російським цінностям, поряд із транснаціональними корпораціями, НУО, релігійними, терористичними та екстремістськими організаціями"²⁸. Ця зміна, найімовірніше, пов'язана з уявленням Кремля про себе та своє становище у світі. Не називаючи конкретні ворожі держави і двозначно об'єднуючи США, ЄС та НАТО у "недружні країни", ця термінологія зміцнює уявлення Росії про те, що вона оточена однією загальною загрозою, з якою Кремль має боротися, щоб здобути престиж у світі.

Різниця в емоційному забарвленні Заходу у стратегіях 2015 та 2021 років є показовим індикатором зміни мислення Росії та вибору часу для її нинішніх дій в Україні. У II розділі СНБ "Росія в сучасному світі: тенденції та можливості" просувається думка про те, що тепер Кремль має вікно можливостей для зміни "структури світового порядку"²⁹. У Росії вважають, що останні 30 років вона діяла зі слабких позицій. З огляду на події, що призвели до вторгнення в Україну, особливо вихід США з Афганістану та внутрішні суперечності на Заході (внутрішні проблеми США, BREXIT, нове керівництво в Німеччині), Росія вирішила, що вона діє з позицій як мінімум паритету зі США³⁰. На відміну від попередніх стратегій безпеки, в СНБ 2021 року зазначено, що «ці країни», тобто Захід і особливо Сполучені Штати Америки, втрачають своє безумовне лідерство й намагаються диктувати свої «...правила іншим членам міжнародної спільноти...», вдаючись до «нечесної конкурен-

²⁵ Pynnöniemi, "Russia's National Security Strategy."

²⁶ Dimitrakopoulou, Liapopoulos, "Russia's National Security Strategy to 2020."

²⁷ Президент России, "О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации".

²⁸ Julian Cooper, "Russia's Updated National Security Strategy," Russian Studies Series 2/21, NATO Defense College, last updated July 19, 2021, accessed October 14, 2021, <https://www.ndc.nato.int/research/research.php?icode=704#>.

²⁹ Президент России, "О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации".

³⁰ "Round-up: Russian Press Focuses on Moscow's New Signal to West," *BBC Monitoring*, December 21, 2021.

ції», односторонніх обмежувальних заходів (санкцій) «та відкритого втручання у внутрішні справи суверенних держав»³¹. В СНБ далі підкреслюються претензії Росії на своє місце у світі. Зазначено, що Росія зберігає здатність захистити свою національну безпеку всередині країни та за кордоном насамперед дипломатично, а потім, у разі необхідності, за допомогою «симетричних та асиметричних заходів»³². Уявний статус Росії як конкурента у світі однаковою мірою декларується для світу і для російського народу. У такий спосіб Україна стає майданчиком, де Росія може відкрито кинути виклик Заходу, Альянсу та рішучості Заходу підтримувати нинішній порядок на основі правил.

У трьох розділах СНБ 2021 року згадано роль України у стратегії Кремля з підвищення своєї конкурентоспроможності у світі. Мова про ключову роль України в досягненні цілей Росії, зокрема, йде в розділах про те, як Росія бачить себе в сучасному світі, і про національні інтереси та пріоритети Росії. Інтереси та пріоритети Росії пояснюють, як Росія планує гарантувати свою національну безпеку. Це спеціальні підрозділи СНБ «Інформаційна безпека», «Захист традиційних російських духовно-моральних цінностей, культури та історичної пам'яті» і «Стратегічна стабільність та взаємовигідне міжнародне співробітництво»³³. У тексті всіх цих трьох підрозділів є поняття, описане у Військовій доктрині Росії 2016 року, як ««дії окремих осіб», у якості однієї з внутрішніх загроз суверенітету, державній та територіальній цілісності Росії»³⁴. Незалежно від кінцевого результату СНБ, гарантом успіху є російський народ.

З тексту СНБ стає зрозумілою головна перешкода протидії Росії світовому порядку: внутрішній конфлікт. Побойовання президента Росії Путіна якоїсь аналогії Майдану червоною ниткою проходить крізь СНБ 2021 року. Вона продовжує аналогічну лінію СНБ 2015 року щодо захисту путінського режиму від народного повстання. Аналізуючи СНБ 2015 року, російські вчені Володимир Гельман і Павло Щелін стверджували, що аналіз міжнародної політики у СНБ 2015 року виходить виключно з виживання режиму. «У той час як у Стратегії 2009 року підкреслювалися умови глобальної конкурентоспроможності, нова версія [СНБ 2015] не заглядає в далечінь і сповнена страху перед кольоровими революціями, розвиваючи заяви Путіна про Революцію на Майдані»³⁵. Як і в СНБ 2015 року, в СНБ 2021 року лише раз згадана "кольорова революція"; проте, відчуття напруженості у країні – голо-

³¹ Президент России, "О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации".

³² Президент России, "О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации".

³³ Президент России, "О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации".

³⁴ Pynnöniemi, "Russia's National Security Strategy."

³⁵ Kanet, ed., *Routledge Handbook of Russian Security*.

вна тема розділів СНБ 2021 року. В СНБ 2021 року конкретно зазначено: “Недружні держави намагаються використовувати наявні в Російській Федерації соціально-економічні проблеми для руйнації її внутрішньої єдності, інспірування і радикалізації протестного руху, підтримки маргінальних груп і розколу російського суспільства”³⁶. Реструктуризація та розширення національних пріоритетів підігрують постійний страх заворушень у країні: “Майже всі пріоритетні напрямки в [СНБ] 2021 р. містять критику дій Заходу, що нібито підривають національні інтереси Росії”³⁷. В СНБ 2021 року зазначено один із шляхів боротьби із західним впливом у Росії та недопущення можливих заворушень у країні – до національних пріоритетів додано “Інформаційну безпеку”.

Інформаційна безпека Росії: захистити режим

На перший погляд, інформаційна безпека, названа у СНБ 2021 року одним із національних пріоритетів, не орієнтована на інформаційну війну і начебто не стосується наступальних інформаційних операцій, у проведенні яких Захід регулярно звинувачує Росію. Загальна конотація пріоритету інформаційної безпеки продовжує тему Росії, що займає кругову оборону. У СНБ 2021 року сказано, що іноземні держави використовують інформацію для “...дестабілізації суспільно-політичної ситуації в Російській Федерації”, націлюючись на російську молодь³⁸. Новий національний пріоритет інформаційної безпеки передбачає перевірений метод контролю некремлівських інформаційних наративів для широких верств населення Росії. Відповідно до СНБ, Кремль називає будь-які новини чи ЗМІ, що суперечать путінським, дезінформацією.

Щоб зашкодити поширенню потенційно небезпечної інформації, російська влада створює власні брехливі наративи на п'ять основних тем: Росія – жертва; перегляд історії; “кінець Західної цивілізації”; народні рухи, як спонсоровані США “кольорові революції”; і нарешті, реальність є такою, якою її хоче бачити Кремль³⁹. Співставлення інформації та дезінформації з боку США та Росії відіграє важливу роль для народної підтримки виборців і виправдання подальших дипломатичних чи військових кроків. Внутрішня по-

³⁶ Президент России, “О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации”.

³⁷ Nivedita Kapoor, “Russia’s New National Security Strategy,” *Observer Research Foundation*, July 7, 2021, accessed January 27, 2022, <https://www.orfonline.org/expert-speak/russias-new-national-security-strategy/>.

³⁸ Президент России, “О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации”.

³⁹ U.S. State Department, “Russia’s Top Five Persistent Disinformation Narratives,” Fact Sheet, *Office of the Spokesperson*, January 20, 2022, accessed January 28, 2022, <https://www.state.gov/russias-top-five-persistent-disinformation-narratives/>.

літика в Україні, «спеціальна військова операція» Росії в Україні, а також офіційні заяви та документи Росії відповідають стилю роботи, визначеному у військовій доктрині для інформаційної безпеки.

Важливо розуміти, як США та Росія розглядають інформаційну безпеку і як кожна країна діє у сфері інформації. Американське визначення інструменту інформації державної влади "...обмежується зусиллями уряду США з поширення та збору інформації серед зарубіжної аудиторії"⁴⁰. З іншого боку, військова доктрина Росії щодо інформаційних операцій включає дві категорії: кібероперації, наприклад, хакерство, та операції впливу. Перша стосується технічних аспектів і включає "перекриття комунікацій, крадіжку даних і стеження за персональними пристроями"⁴¹. Другий компонент інформаційної безпеки Росії "...націлений на когнітивні процеси керівників і населення противника. Він охоплює психологічні маніпуляції"⁴². Російські військові стратеги Чекунов і Богданов стверджували: "За нинішньої революції в інформаційних технологіях, інформаційно-психологічна війна багато в чому закладе основу для перемоги". Начальник Генерального штабу Збройних сил РФ Валерій Герасимов уточнив, що він оцінює співвідношення невійськових та військових заходів як 4:1⁴³. У СНБ сказано, що інформаційна безпека стосується не лише "керівників і населення противника", а й народу самої Росії. Невійськовий і військовий успіх багато в чому залежатиме від того, хто контролює наратив.

Урок перегляду історії від президента Путіна

Стаття президента Путіна – потужний наратив для внутрішнього та міжнародного споживання, який використовує елементи СНБ. У розділі СНБ "Захист традиційних російських духовно-моральних цінностей, культури та історичної пам'яті" сказано: "Інформаційно-психологічні диверсії та «вестернізація» культури посилюють загрозу втрати Російською Федерацією свого культурного суверенітету. Почастішали спроби фальсифікації російської та світової історії, спотворення історичної правди та знищення історичної пам'яті, розпалювання міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, послаблення державотворчого народу"⁴⁴. Щоб виправити "фальсифікації" та "спотворення" історичної правди, президент Путін особисто написав свою версію історії Росії та України. Президент Путін лаконічно висловив думки та ідеї,

⁴⁰ D. Robert Worley, *Orchestrating the Instruments of Power: A Critical Examination of the U.S. National Security System* (Raleigh, NC: Lulu Press, 2012).

⁴¹ David Shedd, Ivana Stradner, "The Curious Omission in Russia's New Security Strategy," *Defense One*, August 25, 2021, <https://www.defenseone.com/ideas/2021/08/curious-omission-russias-new-security-strategy/184854/>.

⁴² Shedd and Stradner, "The Curious Omission in Russia's New Security Strategy."

⁴³ Shedd and Stradner, "The Curious Omission in Russia's New Security Strategy."

⁴⁴ Президент России, "О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации".

якими він періодично ділився протягом усіх років свого перебування при владі, у статті “Про історичну єдність росіян та українців”. Президент Путін заявляє: “Щоб краще зрозуміти сьогодення та зазирнути у майбутнє, ми маємо звернутися до історії”⁴⁵. Хоча науковці та академіки виявили у президента Путіна безліч історичних неточностей, це – “факти”, які президент Путін використовує, щоб “зазирнути у майбутнє” України як партнера Росії, та наратив, за яким діє Кремль.

Президент Путін починає свій есей твердженням, що “...росіяни та українці – один народ, єдине ціле”⁴⁶. Якщо уявити, що українці та росіяни – “один народ”, то традиційні російські духовно-моральні цінності, згадані в СНБ, однаково відносяться до всіх росіян, білорусів та українців через їхні “братні зв'язки”. Тоді громадянство нічого не варте, порівняно з російською ідентичністю. Ця російська ідентичність і “культурний суверенітет” визначаються в СНБ культурою, духовно-моральними цінностями, мовою та спільною історією⁴⁷. СНБ далі визначає ці властиві росіянам цінності як “життя, гідність, права і свободи людини, патріотизм, громадянськість, служіння Батьківщині та відповідальність за її долю, високі моральні ідеали, міцна сім'я, творча праця, пріоритет духовного над матеріальним, гуманізм, взаємоповага, історична пам'ять і наступність поколінь, єдність народів Росії”⁴⁸. Президент Путін підкреслює, що українці піддаються “примусовій зміні ідентичності”, а Захід змушує їх “зректися свого коріння”⁴⁹. Він продовжує: “Не буде перебільшенням сказати, що курс на насильницьку асиміляцію, на формування етнічно чистої української держави, агресивно налаштованої до Росії, за своїми наслідками можна порівняти із застосуванням проти нас зброї масового ураження”⁵⁰. У статті президента Путіна, як і в підписаній ним у липні 2021 року СНБ, стверджується, що Захід та інші “недружні країни” винні у втручанні в українські справи та у співучасті у відторгненні етнічних росіян.

Погляд президента Путіна на історію містить додатковий аналіз причин українізації України. Президент Путін описує українізацію як розвиток “української культури, мови, ідентичності” окремо від великоросійської нації⁵¹. Він покладає провину насамперед на більшовиків і їхні соціальні експерименти. Водночас президент Путін заявляє, що українізація почалась наба-

⁴⁵ Путин, “Об историческом единстве русских и украинцев”.

⁴⁶ Путин, “Об историческом единстве русских и украинцев”.

⁴⁷ Президент России, “О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации”.

⁴⁸ Президент России, “О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации”.

⁴⁹ Путин, “Об историческом единстве русских и украинцев”.

⁵⁰ Путин, “Об историческом единстве русских и украинцев”.

⁵¹ Путин, “Об историческом единстве русских и украинцев”.

гато раніше за більшовиків, коли польська верхівка та австро-угорці прищепили "...ідею окремого від російського українського народу..."⁵². Просування президентом гіпотези, що поняття українського народу та культури вигадали зовнішні сили, підтверджує ідею Путіна про втручання Заходу у внутрішні справи України. Президент Путін відмовляється погодитись із тим, що український народ сам, з власної волі, ставить високі цілі організації ліберально-демократичного управління, подібно до інших колишніх радянських республік, які зараз входять до ЄС. Ця думка легітимізує кольорові революції та суперечить концепції українізації. Вона ж зводить нанівець будь-які виправдання, якими Кремль міг би скористатися, заступаючись за правовірних росіян, яким "... стали загрожувати етнічними чистками та застосуванням військової сили"⁵³.

Разом із західною ліберальною моделлю, президент Путін звинувачує нинішнє керівництво України в нібито примусі росіян до асиміляції в новій українській державі. А ось фраза з іншого контексту, яка одночасно описує ставлення Кремля до керівників України: вони просто "меншість, що вдає більшість"⁵⁴. На засіданні Валдайського клубу у 2021 році президент Путін заявив, що "...мовчазна більшість за них [нинішнє керівництво України] голосувала в надії на те, що виконуватимуться їхні передвиборчі обіцянки, але галаслива націоналістична агресивна меншість придушувала усіляку свободу прийняття очікуваних населенням України рішень"⁵⁵. Підхід «хто кого» в українській політиці, яка потенційно може бути спрямована проти етнічних росіян, дає Кремлю обґрунтування своїх зовнішньополітичних цілей. В СНБ сказано, що для досягнення зовнішньополітичних цілей Російської Федерації Кремль може надавати "... підтримку співвітчизникам, які проживають за кордоном, у здійсненні їхніх прав, у тому числі права на збереження загальноросійської культурної ідентичності, забезпечення їхніх інтересів"⁵⁶. Етнонаціоналістичний підхід президента Путіна до України є головним приводом для дій Кремля проти України.

Загальна ідея статті президента Путіна полягає в тому, що спадкоємці стародавньої Русі – Росія, Білорусь та Україна, або, як він висловлюється у своїй статті, Великоросія (Велика Росія – географічно, нинішня Росія), Білорусь, Малоросія (Мала Росія – географічно, нинішня держава Україна) та Новоросія (Нова Росія – землі Півдня/Південного Сходу України, що прилягають до Чорного й Азовського морів та кордонів Росії) – були "різноманітні за своїм

⁵² Путин, "Об историческом единстве русских и украинцев".

⁵³ Путин, "Об историческом единстве русских и украинцев".

⁵⁴ Elder L. Tom Perry, "Why Marriage and Family Matter – Everywhere in the World," *The Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints*, April 2015, accessed December 8, 2021, <https://www.churchofjesuschrist.org/study/general-conference/2015/04/why-marriage-and-family-matter-everywhere-in-the-world>.

⁵⁵ Заседание дискуссионного клуба «Валдай», октябрь 2021 г.

⁵⁶ Президент России, "О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации".

етнічним і релігійним складом", але симбіотично працювали на формування загальноросійської нації⁵⁷. Президент Путін насамперед покладає провину на більшовиків за те, що вони зруйнували цю властиву Росії ідентичність та відносини співпраці. Він стверджує, що "...сучасна Україна – цілком і повністю дітище радянської доби", а більшовики "... доволіно нарізали кордони, роздавали щедрі територіальні «подарунки»". Президент Путін робить висновок, що "Росія фактично була пограбована" більшовиками⁵⁸.

У 1991 році три держави-засновниці Радянського Союзу (Російська Федерація, Білорусь та Україна) підписали Біловезькі угоди, або Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав, де була стаття про те, що вони "... визнають та поважають територіальну цілісність одна одної [станом на 1991 рік] і недоторканість існуючих кордонів у межах Співдружності"⁵⁹. Президент Путін, однак, стверджує, що Біловезькі угоди не мають юридичної сили, бо більшовики відрізали від Росії історичні території. Єдиним правовим виходом для держав-засновниць СРСР було б "... повернутися в ті кордони, в яких вони вступили до складу Союзу у 1922 році"⁶⁰. Іншими словами, передача Микитою Хрущовим Криму Україні 1954 року була "... грубим порушенням правових норм", і тому Росія виправдано анексувала півострів у 2014 році⁶¹. Важливим пробілом в аргументації президента Путіна є Алма-Атинська декларація. Менш як за два тижні після того, як три найбільші колишні радянські республіки підписали Біловезькі угоди, 11 колишніх радянських республік, включаючи Росію, Україну та Білорусь, підписали Алма-Атинську декларацію. Ця декларація підтверджує статті Біловезьких угод. У ній декларується "... взаємне визнання і повага державного суверенітету та суверенної рівності, невід'ємне право на самовизначення, принципи рівноправності та невтручання у внутрішні справи, відмова від застосування сили та погрози силою, економічних і будь-яких інших методів тиску, мирне врегулювання спорів, повага до прав і свобод людини, включаючи права національних меншин, сумлінне дотримання зобов'язань та інших загальновизнаних принципів і норм міжнародного права; ... територіальної цілісності одне одного та непорушності існуючих кордонів"⁶². Юридичний аргумент Путіна, що ставить під сумнів чинність минулих договорів для виправдання своїх дій в Україні, теоретично можна так само застосувати до будь-якого минулого договору з усіма колишніми радянськими республіками.

⁵⁷ Путин, "Об историческом единстве русских и украинцев".

⁵⁸ Путин, "Об историческом единстве русских и украинцев".

⁵⁹ Соглашение о создании Содружества Независимых Государств, *Интернет-портал СНГ - Пространство интеграции*, 8 декабря 1991 г., <https://e-cis.info/page/3373/79405/>.

⁶⁰ Путин, "Об историческом единстве русских и украинцев".

⁶¹ Путин, "Об историческом единстве русских и украинцев".

⁶² Содружество Независимых Государств, «Алма-Атинская декларация», г. Алма-Ата, 21 декабря 1991 года, <https://cis.minsk.by/page/178/alma-atinskaa-deklaraciag-alma-ata-21-dekabra-1991-goda>.

Відмова президента Путіна від угод, укладених під час розпаду Радянського Союзу, на правових підставах – лише частина аргументації Кремля. Альтернативне виправдання перегляду минулих угод узгоджується з ідеєю президента Путіна про перегляд пострадянського врегулювання з позиції, якої в Росії не було на початку 1990-х років. Кремль вважає перегляд минулих договорів правом самопроголошеної світової держави. Говорячи про проект договору зі США від грудня 2021 року та проект угоди з НАТО на нещодавній колегії Міноборони, президент Путін заявив, що навіть письмові зобов'язання Заходу нічого не гарантують, оскільки “Захід легко відмовляється від будь-яких домовленостей”⁶³. Конкретне зобов'язання, яке згадує президент Путін, стосується розширення НАТО. У 1990 році, під час об'єднання Німеччини, держсекретар США Джеймс Бейкер запевняв Михайла Горбачова, що НАТО не просунеться “на схід ні на дюйм”⁶⁴. Хоча США та Радянський Союз не підписували формального договору про нерозширення НАТО, Кремль розглядає розширення НАТО як порушення усної домовленості Бейкера з Горбачовим. Тому президент Путін вважає, що якщо Вашингтон та Брюссель можуть інтерпретувати угоди відповідно до своїх потреб, то й Москва, як рівна, теж може переглянути угоди, укладені під час ліквідації Радянського Союзу. Але перегляд письмових договорів загрожує непорушності всіх договорів, підписаних Російською Федерацією. Такі дії можуть вийти з-під контролю, і виникає питання, скільки таких договорів, і як далеко можна зайти. У своїй книзі *Aggression against Ukraine* Томас Грант завершує свої міркування про територію, відповідальність і міжнародне право словами: “Проблема з переглядом території, коли це роблять, посиляючись на історію, полягає в тому, що історія є не в одній державі”⁶⁵. Ревізіоністський історичний опус президента Путіна зводиться до деяких періодів російської історії, які президент Путін хоче повторити. Відкритий характер цього наративу можна застосувати до всіх договорів з середини 1800-х років і по сьогодні, з кінцевою метою збереження російської культурної ідентичності на “історичних російських землях”.

Операційний код президента Путіна

На жаль, наскільки далеко Кремль піде для захисту “культурного суверенітету” етнічних росіян, вирішує президент Путін. Стаття його авторства містить наратив для росіян, українців та світової спільноти. Його підтримка цими групами, особливо серед своїх виборців та проросійської частини населення України – це змінна, яку президент Путін має враховувати, ухвалюючи рішення. Професор Центру Джорджа Маршалла д-р Грем Херд писав

⁶³ Stanovaya, “3 Things the World Should Know about Putin.”

⁶⁴ Jan Eichler, *NATO's Expansion After the Cold War: Geopolitics and Impacts for International Security* (Cham, Switzerland: Springer, 2021).

⁶⁵ Thomas D. Grant, *Aggression Against Ukraine: Territory, Responsibility, and International Law* (New York, NY: Palgrave Macmillan, 2015).

про операційний код президента Путіна: “Путін приймає рішення, коли вигоди переважають витрати, або коли витрати стають прийнятними [...] Путінський розрахунок ризиків, його сприйняття витрат і вигод мають вирішальне значення для розуміння, коли і чому приймаються стратегічні рішення”⁶⁶. Після вторгнення в Україну без відповіді залишається питання, чи достатній наратив, який президент Путін транслиував російському народу і всьому світу, щоб виправдати офіційне визнання «ДНР» та «ЛНР» і вторгнення до суверенної країни.

Критична проблема з операційним кодом президента Путіна при ухваленні рішення про вторгнення в Україну полягає в тому, що воно ґрунтується на “його уявленнях”. Аналогічно його збоченому розумінню історії, помилкове розуміння ціни та вигоди веде до рішень, заснованих на хибних припущеннях. Нещодавні рішення про вторгнення в Україну були прийняті тому, що президент Путін оточив себе “надійними” радниками, які підтакують йому та формують “уявлення”, ніби ціна дій зараз значно перевищує очікувану ціну в майбутньому. На кшталт Потьомкінських сіл, які показували Катерині Великої, радники Путіна генерують потьомкінські оцінки українських реалій.

Оголошуючи про вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року, президент Путін заявив, що його головна мета – “захист людей, які протягом восьми років зазнають знущань, геноциду з боку київського режиму. І для цього ми будемо прагнути демілітаризації та денацифікації України”⁶⁷. Термін “денацифікація” перегукується зі згадуванням Путіним “українізації” України у своєму есеї. Страх українізації та дії президента Путіна також нагадують подвійний підхід Сталіна до українських інститутів та національної ідентичності напередодні Голодомору 1932 року. Нема жодних свідчень про те, щоб Україна дискримінувала чи геноцидила росіян в Україні чи сепаратистських районах Донбасу. Соціолог, академік Мартін Шоу визначав геноцид як “форму насильницького соціального конфлікту чи війни між збройними організаціями, які прагнуть знищити цивільні соціальні групи, і цими групами та іншими сторонами, котрі чинять опір такому знищенню”⁶⁸. В останній доповіді Комісії ООН з прав людини перед російським вторгненням зазначалося, що з 2014 року знижується кількість загиблих цивільних на Донбасі, і що всі смерті пов’язані з конфліктом⁶⁹. Іншими словами, загибель цивільних – це

⁶⁶ Kanet, ed., *Routledge Handbook of Russian Security*.

⁶⁷ Владимир Путин, “Обращение Президента Российской Федерации”, 24 февраля 2022 г., <http://www.kremlin.ru/events/president/news/67843>.

⁶⁸ Amos Fox, “Russo-Ukrainian Patterns of Genocide in the Twentieth Century,” *Journal of Strategic Security* 14, no. 4 (2021): 56-71, <https://doi.org/10.5038/1944-0472.14.4.1913>.

⁶⁹ United Nations Human Rights, “Conflict-Related Civilian Casualties in Ukraine,” Office of the High Commissioner, October 8, 2021, accessed April 8, 2022, <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2021-10/Conflict-related%20civilian%20>

супутні втрати внаслідок збройних сутичок ворогуючих сторін. Збройні сили України навмисно не атакували ніяку "цивільну соціальну групу" з метою її знищення. Використання президентом Путіним слова "геноцид", ймовірно, пояснюється його уявленням, ніби етнічні росіяни в Україні зазнають "примусової зміни ідентичності" внаслідок якихось політико-соціальних реформ Києва та його орієнтації на Захід⁷⁰.

Уявлення Путіна не відповідають реаліям, що веде до подальшого відчуження українського народу, незалежно від мови та релігії, від Росії. Друга заявлена мета нинішньої операції – демілітаризація України – є втіленням заяви президента Путіна, що Україна нелегітимна як держава⁷¹. Легітимність держави базується на чотирьох компонентах: населення, територія, влада та суверенітет. Здатність держави здійснювати владу та контролювати певний географічний простір критична з погляду як території, так і суверенітету⁷². Демілітаризація України Росією призвела б до ліквідації двох із чотирьох компонентів легітимної держави, де-факто віддавши Кремлю територію та суверенітет України. Але делегітимізація України як суверенної держави без підтримки народу пов'язана з серйозним ризиком заворушень і народних повстань.

Відразу після російського вторгнення в Україну президент Путін пояснив, чого він сподівається досягти, вдершись до України⁷³. У виступі Путіна впадає у вічі, що Україна коротко згадується лише раз наприкінці його промови; натомість всю увагу зосереджено на Заході – президент Путін прямо покладає провину на США. Він каже, що "НАТО – це лише інструмент зовнішньої політики США", і що "... весь так званий західний блок, сформований США за своїм образом і подобою, весь він цілком і є та сама «імперія брехні»"⁷⁴. Президент Путін звинувачує Сполучені Штати, згадуючи експедиційні операції Заходу в Сербії, Іраку, Лівії та Сирії, як "очевидні ... приклади нехтування міжнародним правом"⁷⁵. Формулювання президента Путіна продовжують звинувачувальну риторику СНБ про провал американської та західної системи, заснованої на правилах. В якості альтернативної "великої держави" для наслідування Путін пропонує іншим країнам Росію.

casualties%20as%20of%2030%20September%202021%20%28rev%208%20Oct%202021%29%20EN.pdf.

⁷⁰ Путин, "Об историческом единстве русских и украинцев".

⁷¹ Путин, "Обращение Президента Российской Федерации".

⁷² Sumedha Korishetti, "Challenges to State Control of Territory: Comparative Analysis of Yemen, Afghanistan and Myanmar," *Asian Journal of Comparative Politics* 7, no. 1 (2022): 115-131. <https://doi.org/10.1177/20578911211004775>.

⁷³ Путин, "Обращение Президента Российской Федерации".

⁷⁴ Путин, "Обращение Президента Российской Федерации".

⁷⁵ Путин, "Обращение Президента Российской Федерации".

Висновки

Дії Кремля проти України з 2014 року і аж до нинішньої "спеціальної військової операції" стали авантюрою, спрямованою проти євроатлантичного порядку на основі правил. СНБ Російської Федерації ставить цілі й завдання досягнення Росією міжнародного визнання та перетворення на "... один із впливових центрів сучасного світу"⁷⁶. Найяскравішою демонстрацією використання Кремлем елементів СНБ, підкріплених наративом історичної статті Путіна, став привід для нападу президента Путіна на Україну – захистити "культурний суверенітет" Росії за кордоном. Захист етнічних росіян в Україні може виправдовувати вторгнення в мозку Путіна, але умиротворення України – лише проміжне завдання. Бажана кінцева мета Росії – змінити світовий порядок і серйозніше протидіяти ліберальній демократії Заходу.

Російське вторгнення в Україну змінило і продовжить змінювати євроатлантичну безпеку. Мільйони українських переміщених осіб та біженців втікають на захід. Захід вливає мільйони доларів у військову техніку та допомогу Збройним силам України. Судячи зі скорочення експорту з України і Росії, насувається світова продовольча криза. Щодня прибувають іноземні бійці, що воюють на боці як України, так і Росії. Дії Росії, безумовно, змінили безпеку Європи. Але ці зміни виявилися не такими, як того хотів президент Путін. Збройні сили РФ не змогли досягти в Україні поставлених завдань. Військові невдачі Росії змусили Кремль вдатися до енергетичного шантажу, погроз застосування ядерної зброї та потоку дезінформації. Світовий престиж Росії сумнівний.

Україна зірвала плани реалізації пріоритетів національної безпеки президента Путіна. Рішучість України відстояти свій суверенітет та територіальну цілісність загострює головну фобію президента Путіна – страх кольорової революції в Росії. 16 березня 2022 року, намагаючись заручитися внутрішньою підтримкою на тлі невдач в Україні, президент Путін запропонував керівництву Російської Федерації новий соціально-економічний план. Підтекст його виступу наводить на думку, що президент Путін повірив у сентенцію, ніби Путін – це Росія, а Росія – це Путін. Він заявив: "Колективний Захід намагається розколоти наше суспільство, спекулюючи на бойових втратах, на соціально-економічних наслідках санкцій, спровокувати громадянське протистояння в Росії"⁷⁷. Згадка президентом Путіним про "соціально-економічні наслідки" відсилає нас до СНБ. На протязі всієї промови він повторює мантру про підлив колективним Заходом його влади шляхом економічного тиску. Його меседж до виборців полягає в тому, що він знає, як керувати Росією в цей скрутний час. Його мета – заспокоїти населення, щоб уникнути потенційного відчуження між ним та народом Росії.

⁷⁶ Президент России, "О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации".

⁷⁷ Президент России, Совещание о мерах социально-экономической поддержки регионов, 16 марта 2022 года, <http://kremlin.ru/events/president/news/67996>.

Президент Путін також спробував парирувати наратив, ніби нинішні економічні труднощі пов'язані з досягненням цілей його стратегії національної безпеки. Він зазначив: "...події, що відбуваються, підводять ризику під глобальним домінуванням західних країн ... [і] ставлять під сумнів ту економічну модель, яка ... нав'язувалася країнам, що розвиваються, та й взагалі всьому світу..."⁷⁸. Наратив і заявлені цілі президента Путіна змінюватимуться з погіршенням його становища. Але головне задля збереження влади президента Путіна – це Україна. Дії президента Путіна в Україні зміцнили механізм євроатлантичної безпеки та посилили рішучість України зберегти свободу. Зрештою, росіянам доведеться вирішувати, що таке Росія: Путін, чи щось більше.

З іншого боку, Північноатлантичний альянс зміцнив свої позиції у нинішньому світовому порядку. У Заході з'явилася спільна загроза, і він сповнений рішучості протистояти цій загрозі за допомогою безпрецедентних санкцій, підвищення витрат на національну оборону та військового стримування. Україна буквально стала полем бою, на якому Кремль бореться проти західної цивілізації⁷⁹. Своєю кров'ю та стійкістю український народ підтримує авторитет євроатлантичного порядку на основі правил.

Застереження

Представлені тут погляди належать виключно автору і не відображають офіційну позицію Консорціуму військових академій та інститутів вивчення проблем безпеки програми «Партнерство заради миру», організацій-учасниць чи видавців Консорціуму.

Про автора

Ерік Фабергрєн – фахівець з планування розвідки штабу Європейського командування ЗС США. У 2021-2022 рр. він був співробітником штабу сухопутних військ з оперативних питань, взаємодії з цивільними та інформаційних операцій у Європейському центрі досліджень у галузі безпеки ім. Джорджа Маршалла. Професійний офіцер військової розвідки з досвідом роботи на тактичному, оперативному та стратегічному рівні. Має ступінь бакалавра з дослідження Росії та Східної Європи Військової академії США та магістра оборонних і стратегічних досліджень Військово-морського коледжу.
Електронна пошта: elfagergren@gmail.com

⁷⁸ Президент России, Совещание о мерах социально-экономической поддержки регионов.

⁷⁹ Shevtsova, "Russia's Ukraine Obsession," 138-147.